

Pirmas skyrius

Oskaras jiems visiškai nepatiko. Ne, jis nepavėlavo ir nieko nesugadino, išvis nenusižengė nė vienai sąlygai iš geros šimtinės tų, kurios buvo iš anksto aptartos nesuskaičiuojamais elektroniais laiškais ir faksais, laksčiusiais pirmyn atgal daugelį mėnesių, dar prieš tai, kai jie sužinojo, kad visiems reikės vykti. Jo nė kiek nesutrikdė net avantiūristinis Vanios sumanymas, gimęs paskutinę akimirką: savaite anksčiau atvažiuoti nedidele kompanija. Vien tik saviškiams. Palikti apačioje, kalno papėdėje, nervingą ir nelaimingą antrąjį režisierių su pora parankinių vadybininkų ir trimis techniniais darbuotojais įrengti stovyklos ir filmavimo aikštelės, o patiems mauti aukštyn, į šimtametėmis eglėmis apaugusią viršūnę, ir ten praleisti septynias ramias dienas, kol sugarmės visi kiti ir prasidės įprastas filmavimo košmaras. Ten yra toks vyrukas Oskaras, pasakė Vania. Labai sumanus. Jis mums viską organizuos, aš susitariau. Alpių prašmatnumas pačioje Rytų Europos širdyje. Kalnų oras, slyvinė, tylą. Aš jums atsiųsiu žmogutį surinkti pasų, skrydis – dvidešimtą. Atsisakymo nepriimu, mes jau šimtą metų niekur šitaip nekeliavome, gana kaprizytis, iš jūsų reikalaujama tik laiku atvažiuot į oro uostą.

Viso labo savaitė, pasakė Vania, o paskui dinkit į visas keturias puses; iš pradžių jie dar burbėjo skųsdamiesi laiko stoka,

darbu, skubiais reikalais, tačiau dvidešimtą oro uoste su malonumu pasijuto stovintys neilgoje verslo klasės eilėje: Vanka, buržujau, juk skristi vos dvi valandas. Panelė, aptarnaujanti verslo klasės keleivius, vis dėlto buvo triskart gražesnė už ekonominės klasės paneles, o jos šypsena buvo triskart platesnė, be to, pusryčiai porceliano lėkštėse ir tiršta espresso pilvotuose storasieniuose puodeliuose, ir šampanas skambančiose taurėse, nepadauginkim, vis dėlto rytas. Per tos pačios dienos pietus mažutis ir švarutis, susidedantis iš keturių trumpučių vagonėlių traukinys, galėjęs prajuokinti varganiausią Pamaskvės elektruką, pervaziavo pusę miniatiūrinės šalies ir pristatė juos, jau atsipalaidavusius, įkaušusius ir sugrudusius, į tvarkingą miestelį neištariamu pavadinimu. „...slavas“, – dusliai panosėj burbtelėjo mašinistas, kreipdamasis, atrodo, vien tik į juos, nes daugiau nieko ir nebuvo striukame žaisliniame vagonė, o gal ir visame traukinyje. Už aukštų, beveik lubas siekiančių vagono langų, skaidrių ir nublizgintų lyg akvariumo stiklai, jie išvydo kompaktišką sausą peroną su mėlynais suoliukais ir lakoniška iškaba, kurioje mirguliavo kaip papuola sulipdytos lotyniškos raidės. Iš pradžių jie kikendami bandė iššifruoti šitą vos įskaitomą abrakadabrą, kuria virsta kiekviena antraeilė slavų kalba tam, kuris įsivaizduoja kalbą pagrindine kalba, ir tik tada pastebėjo Oskarą, laukiantį jų lauke; ir nors be jo vargu ar būtų susigaudę, jog laikas išlipti, iš paties pirmo žvilgsnio jis jiems baisiai nepatiko.

Jis stovėjo perone, – tvarkingas, neaukštas, švarutėle striuke su languota atverstine apykakle ir užtrauktuku, kokiomis mažus berniukus mamos aprengia eiti į mokyklą, – atsukęs į traukinį blyškų rimtą veidą. Turėjo lygius, sklaidymu perskirtus plaukus ir rausvokas šiek tiek persišviečiančias ausis. Smulkia rankele

laikė plakatėlį, kuriame spausdintomis – rusiškomis! – raidėmis buvo išrašyta: PONAS KALAŠNIKOVAS. Susigrūdę prie lango, jie, aišku, jokių plakatų neturėjo, bet šitai jam kažkodėl nesukliudė jų atpažinti. Vagonėlis prašliaužęs sustingo per penkiasdešimt metrų nuo jo susikaupusios figūrėlės, tada figūrėlė krūptelėjo, sujudėjo ir po pusės minutės vėl atsidūrė tiesiai po jų langu, be šypsenos pažvelgė į viršų ir priekaištingai palinko jų pasitikti „Ponu Kalašnikovu“. Čia manęs, nežinia ko nelinksmai tarė Vania. Einam, Lorka. Ir nutempė savo platų krokodilo odos lagaminą, ir nukėblino prie durų su kiekvienu nepatenkintu žingsniu išlaistydamas džiaugsmą, su kuriuo jie skrido ir važiavo; ir visi nusivilko iš paskos persiimdami neaiškiu nerimu.

Oras lauke buvo šaltas ir kartus, negardus, nešviežias, nors stotis – nepriekaištingo, perlamutrinio švarumo, o už beveik permatomo jos pastato spietėsi masyvūs, apkaišioti apsnigtomis eglaitėmis kalnai. Pirmas iš traukinio išsiritė Vadikas – be nešulio, nugara į priekį, nes jam iš paskos iš negilių skaisčių vagono žiočių išlindo plona, pilkšvu džinsiniu šarvu aptraukta ilga koja ir bedė į sterilią perono dangą grėsmingą kulnelį ir smailią bato nosį, šimtas šešiolika centimetrų nuo klubo iki gurnelio. Trapi kulkšnė susvyravo prašydama sugriebti ją delnu ir sulaikyti, išgelbėti ir apsaugoti. Fu, metė jauna, gležna Vanios žmona tiesiai į goslią Vadiko ausį. Jis iškėlė rankas ir ją sugavo, palaikė ore porą trumpų sekundžių, pirštų galiukais jausdamas traškius tankius šonkaulius, ir užsimerkė, ir giliai atsiduso, ir apmaudžiai pastatė ją ant perono. Fu, pakartojo ji, nusukdama savo siaurą veidą ir išpūsdama šnerves. Ar čia kalnų oras? Už jos jau grūdosi kiti lagaminai, balsai ir keliai, ir jis atsitraukė kokį žingsnį, kad padarytų jiems vietos, bet atsitrenkė į sustingusį Oskarą su jo pašaipia lentele.

– Laba diena, – beveik be akcento išskiemenuvo Oskaras, užsimetė lentelę ant peties ir priekabiai nužvelgė juos, triukšmingus, pridususius, vos spėjusius išvirsti iš traukinio, kuris jau ėmė šnypšti, pūstis ir judėti tolyn.

– Koks čia kvapas? – paklausė gležnutė džinsinė Lora (čigoniukė Lora, juodagarbanė Lora, atsek dar vieną sagutę, pamanė Vadikas ir mintyse sudejavo nusigręždamas) ir nukreipė į Oskarą nepatenkintas tamsias akis.

– Kvapas, – pakartojo Oskaras be jokio klaustuko, su ryškiu tašku po žodžio, pakreipė galvą, nuleido akis ir trūktelėjo smailų bekraujės nosies galiuką įkvėpdamas oro, akimirksniu tapdamas panašus į didelį nusišėrusį kurmį, ir jie visi, devyni suaugę žmonės, netikėtai sau patiems nuščiuvo, nutilo laukdami jo paaiškinimo. – Supratau, – pagaliau pasakė jis. – Anglių. Toks būna anglių kvapas. Miestelis mažas. Kūrenama anglimis.

– Taip, anglių, – nekantriai tarė Jegoras ir mandagiai kilstelėjo glotniai nuskustą viršutinę lūpą parodydamas gerai nubalintus dantis, kaukštelėjo ištraukiama lagamino rankena. – Dujos brangios, anglys pigios. Supratome. Paklauskite, Oskarai. Juk jūs vardu Oskaras, taip? Gal mes pagaliau eisime? Matote, jau pusę dienos kelyje...

– Neverta nerimauti, – nesutrikęs kalbėjo Oskaras, aiškiai ketindamas bet kokia kaina užbaigti pradėtą temą. – Ten, kur mes važiuosime, oras labai grynas. Kalnai. Europos plaučiai. Kurortas.

Jis pamokomai iškėlė pirštą, nužvelgė juos lyg norėdamas įsitikinti, kad jo žodžiai išgirsti, ir tik tada kreipėsi į Jegorą:

– Manau, ponas režisierius?

Jegoras apmirė lyg negalėdamas patikėti savo ausimis ir dar plačiau išsišiepė. Negrąžiai išsišiepė, liūdnei suprato Vadikas.

– Ponas Režisierius... – susižavėjęs pakartojo Jegoras. – Ne. Deja, ne aš. Ponas Režisierius – štai šitas. – Ir pergalingai bedė pirštu Vadiko pusėn.

– Vadimas, – gailiai prisistatė Vadikas ir atkišo ranką klausydamasis slopaus daugiabalsio krizenimo už nugaros; bjaurybės, pamanė, tai bjaurybės. – Nereikia „pono režisieriaus“, – paprašė jis. – Vadinkite tiesiog Vadimu.

– Maestro, – šaltai atsiliepė Oskaras ir nusilenkė. Nusilenkė! Ir kyštelėjo Vadikui į saują sužvarbusius glebius pirštukus.

Krizenimas už nugaros pasidarė garsesnis. Kretėjo visi, išskyrus Lorą, nesudrumsčiamai ramią Lorą, naivuolę Lorą, kuri nematė nė vienos laidos „Užteigėlė „13 kėdžių“ [1]*, aišku, nematė, nes ji vienintelė tada tikriausiai dar nebuvo gimusi.

Žlugęs reikalas, niūriai pamanė Vadikas, spausdamas šaltus Oskaro pirštus. Iki pat mirties jau būsiu ponas Režisierius.

– Ponas Advokatas, – bejėgiškai metė jis Jegorui, bet, žinoma, bergždžiai.

Jie dar kiek pamindžikavo vietoj pakikendami, stumdydamiesi ir taikydami vienas kitam pravardes, bet, palyginti su ponu Režisieriumi, visi kiti variantai tikrai buvo blankūs; ir pagaliau Vania, numojęs ranka tiek į „poną Buržujų“, tiek į „poną Direktorių“, atsiduso ir žengė prie tvarkingojo žmogučio, atsitvėrusio savo griežta lentele tarsi skydu nuo jų nederamos linksmybės.

– Štai ką... eee... Oskarai, – kreipėsi dėdamas ant siauro petuko savo svarų delną. – Laikas važiuoti, merginos pavargo. Kur jūsų mašina?

Petukas staigiai sustingo virsdamas ledu, platus globėjiškas Vanios delnas suglebo ir nerangiai nuslydo.

* Žr. paaiškinimus knygos gale (vert.).

– Mašina, – pakartojo Oskaras. – Žinoma. Ji čia, netoliese. Eime.

Miestas atrodė lyg turintis viso labo vieną gatvę: priešpriešais viena į kitą žiūrinčios iškabos, raudonų čerpių stogai. Hori-zonto nebuvo – vien tiktai kresni, neaukšti europietiški kalnai, sušukuoti ir padorūs. Mažutėje automobilių aikštelėje šalia sto-ties jų laukė rudas folkswagenas, mikroautobusas, tviskantis ir sterilus it „Lego“ konstruktorius, su raudonskruosčiu vyrioku prie vairo. Vyriokas buvo kaip ir savas, šypsulingas žaliukas, netgi dūmijo pro langą gniauždamas cigaretę vėjo nugairinta raudona letena, bet, kol visi malėsi kraudami багаžą, iš maši-nos neišlipo ir nepasakė nė žodžio.

Salone buvo šilta ir kvepėjo citrusais, tarsi vairuotojas būtų rūkęs ne tabaką, o apelsinų žieveles.

– Iš pradžių galima važiuoti pažiūrėt filmavimo aikštelės, – mandagiai pasiūlė Oskaras, talpiai įsitaisęs ant sėdynės. – Po-nas režisierius turbūt pageidauja žvilgtelėti į aikštelę.

Įsiklausęs į save, Vadikas suprato, jog apžiūrėti aikštelės ne-pageidauja. Idealiu atveju – iš viso; bent jau ne šiandien. Va-dikas pageidavo išgerti. Galbūt valandžiukę pasižiūrėti į Lorą, kaip ji nusivilks striukę, išpleiks savo kosmines kojas ir pusiau-gulomis siurbs degtinę su ledu. Arba nežiūrėti, velniai nematė. Bet išgerti reikėjo skubiai, ir ne kvailo šampano, duodamo lėk-tuve. Susiraukęs jis pakėlė akis, ir Vanka viską suprato. Vanka, aišku, ponėkas ir pižonas. Bet visada viską teisingai supranta.

– Rytoj aikštelė, – pasakė jis. – Na, arba... Vėliau. Šiandien – ilsėtis. Važiuojam į viešbutį.

Vadikas jau ketino nusiteikti neilgai kelionei į palaimingąjį viešbutį, ramybę, pas snaudžiantį lagamino dugne litrą neapmuitinto „Chivas“ viskio, bet ir vėl neišdegė, nes Sonia – velnias, jis

visai pamiršo Sonią – staiga atsistojo palenkusi galvą, kad neužsigautų į žemas mikriuko lubas, ir nusišypsojo kaitriai, reikliai.

– Sustokit. Duokite man minutę, noriu kai ką pasakyti. Oskarai, būkit geras, paprašykite vairuotoją palaukti.

Jai nereikėjo atsisukti ir patikrinti, ar jos prašymas vykdomas. Ji ir neatsisuko.

– Vania, – iškart susijaudinusi tarė Lora. – Vania, važiuojam, prašau tave.

– Berniukai, – kreipėsi Lora, – mano lagamine pačiam viršuj. Kas arčiau?

Ir kažkuris, atsidūręs arčiau, jau stojosi sprausdamasis tarp ankštai sustatytų krėslų.

Ji ištiesė ranką, palaikė atvertusi delną ir netrukus jau spaudė saujoj siaurą butelio kakliuką.

– Dėkui, mielas, – tarė nepatikslingama ir negrižtelėjusi. – Ten dar yra dėklas su taurelėmis.

Ir sustingo nenuleisdama rankų. Rami ir didinga lyg sekvoja. Lyg viena senutėlių aplinkinių kalnų.

Butelis atrodė viltingai, bet apskritai, žinoma, bjauru. Velnio primadona. Pakelkite man vokus... [2] Ir juk dabar tikrai nepajudėsime, kol ji neleis, pamanė Vadikas ir įkliuvo, nes Sonia bematant gaiviamo salono ore pajuto rūgštų priekaišto kvapelį. It apakęs plėšrūnas, pasikliaujantis tiktai klausia, ji pakreipė galvą ir sustingo ieškodama šaltinio, ir aptiko beveik iš karto; Vadikas gailiai susigūžė, o ji atsuko į jį veidą – išvargusį nuo skrydžio, blyškų, paprastą, keturiasdešimtmetį. Tada įjungė savo kilovatus.

Iš arti tai buvo dar nepakenčiamiau negu iš ekrano ar nuo scenos. Galėjai jau priprasti, nusišaipė plonas balselis, tūnantis tolimiausiam nuplikytų Vadiko smegenų kamputyje, bet su juo ginčytis nebuvo kam.

– Atleisk, Vadikai, – tarė Sonia, uždėdama delną jam ant peties, nors nebuvo jokio reikalo, nes pasigailėtinas, susitraukęs Vadikas ir taip jau apkurtęs atgailavo. – Aš tuoj... Tiesiog... Pasakysiu vieną dalyką, ir važiuojam. Še, imk.

Priešais jį išdygo sidabrinė taurelė raibuliuojančiu rudu vidumi, pripilta sklidinai, ir kažkas stipraus, kvapaus virpėjo toje taurelėje tarsi iškilas skystas lęšis, ištemptas tarp plonų kraštelinių. Jis griebėsi jos, kaip skęstantysis – liauno pakrantės krūmelio, ir iškart apsilaistė pirštus.

– Dar negerk, – uždraudė Sonia.

Lyg jis galėtų.

– Na, kaip, pasirengę? – paklausė ji ir pagaliau nususuko, paleido jį, ir jis pajuto palengvėjimą, kokį turbūt pajunta kiškis, šešis kilometrus zigzagais skuodęs ryškioje automobilio žibintų šviesoje, tą akimirką, kai šie žibintai užgęsta.

– Čia keturiasdešimties metų „Glenfiddich“, – pranešė Sonia, teliūskuodama pradėtą butelį ir skaičiuodama juos akimis, su Oskaru – devynis, sėdinčius veidu į ją. – Tokių butelių iš viso yra šeši šimtai. Gavau dovanų... keletą ir pamaniau, su kuo gi dar juos gerti, jeigu ne su jumis. Tai va. Aš jus myliu.

Jos balsas skambėjo kimiai ir švelniai. Gražiai skambėjo. Taip kaip reikia.

– Jau maniau, kad mes niekada... štai taip neišsiruošime. Aš tiek apie tai svajoju, mano brangieji. Tikrai būčiau atsisakiusi vaidmens, jeigu nebūtume galėję išvykti šitaip, kartu, kaip seniau... Būčiau pasiuntusi juos po velnių su tuo jų kvailu serialu. Taigi išgerkime. Gerai? Išgersime? Pirmyn. Už mus.

Škotiškas *single malt* buvo geras. Tikrai vertas kiekvienų metų, praleistų ažuolo statinėje ar kur jie ten brandina savo savyklinį vienos daryklos skystą auksą. Tokio viskio nedera gerti

vienu mauku, bet Vadikas užsivertė taurelę, godžiai nugurgė ir užsimerkė jausdamas, kaip kūnas pamažu ima atsileisti. Vania visada dedasi narsus: kūrybiška tu siela, mes šimtą metų ją pažįstame, du šimtus, ji visada taip daro, gana jau alpėti. Aš senas, pamanė Vadikas. Senas kaip šis baisaus brangumo velnio butelis, ir ne aš vienas, visi mes seni, išskyrus Vanios trofėjinę Lorą. Seni gudrūs nenaudėliai, vėtyti ir mėtyti. Bet jeigu dabar atsigrėšiu ir pasižiūrėsiu į juos. Aš šito nedarysiu, bet vis dėlto jeigu atsigrėžčiau... Jie visi sėdės vaikiškais veidais kaip pirmokėliai, nekvėpuodami. Kaip bejėgės indiškos beždžionėlės priešais savo smauglį. Nors puikiai žinome, jog šitas idiotiškas serialas pirmiausia reikalingas kaip tik jai. Jog, pavyzdžiui, ji išmušė iš Ivano pinigų. Prisegė prie riebios Ivano investicijos ne pačią gėdingiausią kino studiją. Įsiėdė milijardui savo pažįstamų, skambino, lankė namuose. Įjunginėjo velnio kilovatus. Vakarieniavo, šypsojosi, pabusdavo netikėtose lovose. Mes ją pažįstame šimtą metų, Vanka teisus. Ar tai gali mus nors trupučiuką apginti? Nė velnio.

Jis pakėlė akis ir pažvelgė į ją, tebestovinčią tarp krėslų iškeltomis rankomis, pasirengusią diriguoti jų susižavėjimui. Paklausk, atsargiai pagalvojo jis. Paleisk mus. Važiuokim pagaliau. Reikėjo pripažinti, kad ji retai persistengdavo. Jokio gobšumo; kam gobštauti, kai pinigų šaltinis pašonėj, visada po ranka. Jūs tik pažiūrėkit į ją: nuovargio kaip nebūta, skruostai rausvučiai, visiškai kitas veidas. Sklidinas. Sotus. Velnias. Į šitą mintį ji vėl gali sureaguoti, todėl Vadikas galvojo atsargiai ir užpakalinio vaizdo veidrodėlyje skubiai ėmė gaudyti žvilgsnį raudonskruosčio simpatiško žaliūko, sėdinčio prie vairo, bet nesugavo. Žaliūkas sėdėjo kaip prikaltas, akmeniniu aklu pakaušiu, veidrodėlyje buvo tuščia.

– Dar įpilti? – kimiai paklausė ji Vadiko į pačią ausį, ir jis krūptelėjo – gėdingai, klaikiai, visu kūnu. Vos neišmesdamas taurelės.

Pasenau, liūdnai tarė jis sau. Nervai visai sumauti.

– Įpilk, – vangiai sutiko jis ir atsigręžė.

Jų veidai tikrai buvo vaikiški, ir tik Oskaras žiūrėjo į jį įdėmiai, nemirksėdamas, beveik su nepadoriu smalsumu.